

Selin ARSLANHAN¹

Araştırmacı, Ekonomi Etütleri

Gıda Tüketim Yapısı PISA Sonuçlarını Nasıl Etkiliyor?

2010 yılı sonunda OECD tarafından açıklanan Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) sonuçlarında Türkiye'nin puanını en fazla arttıran ülkeler arasında olduğu ancak seviye atlayamadığı görülmüştür.² 1'in en düşük, 6'nın en yüksek seviye olduğu PISA'da Türkiye hem 2003'te hem 2009'da 2.seviyededir.³ Türkiye'nin PISA sonuçlarında ortalama puanlar ve sıralamasında olumlu gelişmeler gözlenirse de, 2003 yılında matematik ve fen bilimlerinde yer aldığı seviyelerden üst seviyeye yükselmemiştir. PISA sonuçlarında görülen bu kısmi gelişmeyi, Türkiye'de son yıllarda ivme kazanan eğitim harcamalarının ve politikalarının olumlu bir sonucu olarak değerlendirmek mümkündür. Ancak alınan tedbirler halen Türkiye'nin puan düzeyini bir bütün olarak yükselterek daha ileri bir seviyeye atlaması noktasında yeterli olamamıştır. Bu, Türkiye'nin kapsamlı bir eğitim reformu ihtiyacını işaret ederken aynı zamanda bu sonuçların nedenlerine ilişkin de bir sorgulama gereksinimi getirmektedir. Eğitim seviyesi dolayısıyla PISA sonuçları farklı birçok faktörden etkilenen ve çok boyutlu bir inceleme alanı olmakla birlikte, bu çalışmada Çetin Altan'ın 2002'deki yazısından⁴ da esinlenerek bazı gıda ürünlerinin tüketimi ile PISA sonuçları arasındaki ilişki incelenmiştir.

¹ <http://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/1126/Selin+Arslanhan>

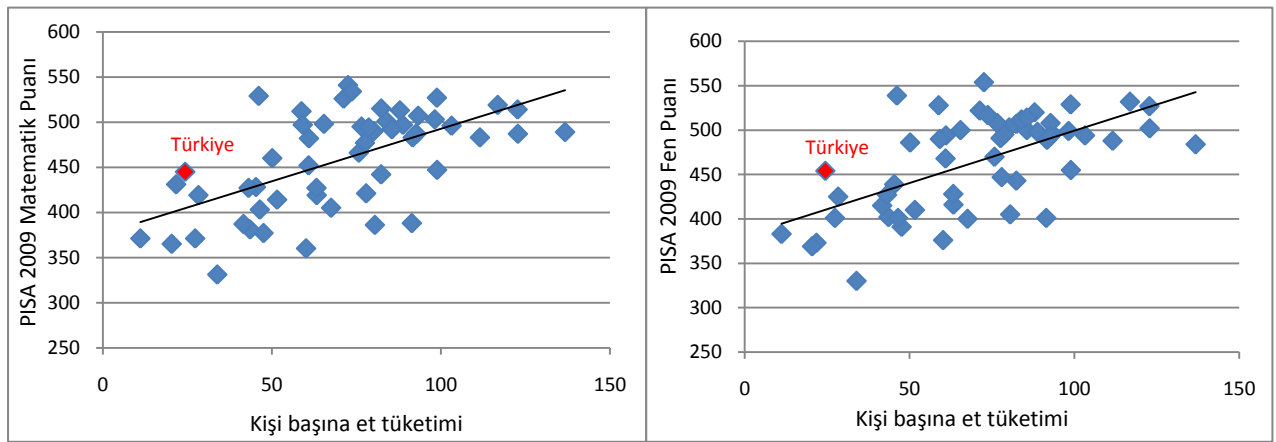
² http://www.tepav.org.tr/upload/files/1292255907-8.PISA_2009_Sonuclarina_Iliskin_Bir_Degerlendirme.pdf

³ Uluslararası platformda ülkelerin eğitim performanslarının karşılaştırılmasında OECD'nin PISA programı yaygın olarak kullanılmaktadır. PISA sınavları ile farklı ülkelerdeki 15 yaşındaki öğrencilerin fen bilimleri, matematik ve okuma alanlarındaki beceri seviyeleri ölçülmekte ve karşılaştırılmaktadır.

⁴ Çetin Altan, Milliyet, 10.04.2002, <http://www.milliyet.com.tr/2002/04/10/yazar/altan.html>

Ülkelerin kişi başına milli gelir düzeyleri ile farklı gıda ürünlerini tüketimlerine bakıldığında, milli gelir düzeyine göre tüketim yapısında farklılaşma gözlenmiştir. Türkiye için tüketim farklılığı açısından dikkat çeken ürünler et ve tahıldır. Son yıllarda artış göstermiş olsa da, Ek 1'deki tabloda da görüldüğü üzere, Türkiye'nin et tüketimi kişi başına milli gelir düzeyinin benzer olduğu ülkelere göre oldukça düşüktür. PISA performansı değerlendirilen 56 ülke içerisinde Türkiye, yıllık kişi başına 24,4 kg et tüketimi ile 53. sıradadır. **PISA programının uygulandığı ülkelerin et tüketimi ile PISA 2009 sonuçları arasındaki ilişkiye baktığımızda ise, ülkelerin kişi başına et tüketimi arttıkça Matematik ve Fen Bilimleri puanlarında artış gözlenmektedir.**

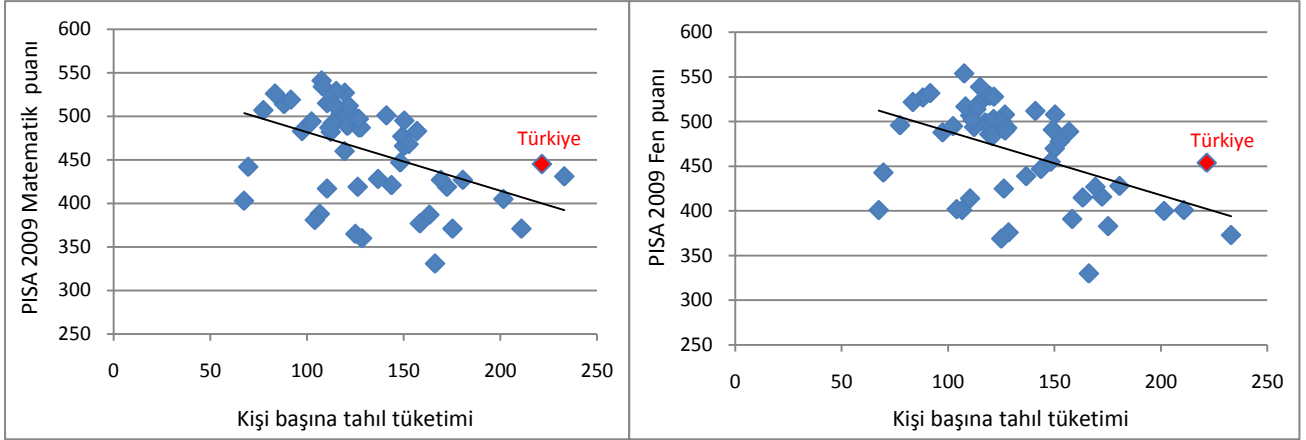
Grafik 1. Et tüketimi (2007) ve 2009 PISA sonuçları arasındaki ilişki

Kaynak: FAO ve OECD-PISA verileri

Türkiye'nin kişi başına milli gelir düzeyinin benzer olduğu ülkelere göre fazla tükettiği gıda ürünlerinden ise tahıl oldukça dikkat çekici bir seviyededir ve 1970'lerden bugüne kadar kişi başına tahıl tüketiminde ciddi bir değişim gözlenmemiştir. Türkiye PISA performansı değerlendirilen 56 ülke içerisinde yıllık kişi başına 221 kg ile en fazla tahıl tüketen 2. ülkedir. **PISA ve tahıl tüketimi ilişkisine bakıldığında etteki durumun tersine, ülkelerin kişi başına tahıl tüketimi arttıkça PISA Matematik ve Fen Bilimleri puanlarında düşüş gözlenmektedir.** Et ve tahıl tüketimi ile ülkelerin PISA performansları arasında bir korelasyon olduğu açıktır.

Grafik 2. Tahıl tüketimi (2007) ve 2009 PISA sonuçları

Kaynak: FAO ve OECD-PISA verileri

Bu notta gıda tüketimi ve eğitim performansı olguları arasındaki yüksek korelasyon incelenmiştir. Bu bulgulardan hareketle, herhangi bir politika önerisinde bulunabilmek içinse iki olgu arasındaki nedensellik ilişkisinin daha kapsamlı biçimde araştırılmasında büyük fayda bulunmaktadır. **Yukarıda özetlenen korelasyon analizlerinden açıkça görüldüğü gibi, gıda tüketiminin yapısı kalkınma düzeyi ile ilişkilidir. Kişi başına milli gelir düzeyi arttıkça tüketim kompozisyonunda değişim gözlenmektedir. Bununla birlikte benzer kişi başına gelir düzeylerine sahip ülkeler arasında da ülkelerin tarım ve hayvancılık politikalarının etkisiyle tüketim yapısı farklılaşmaktadır. Sürdürülen politikalar gıda üretim ve fiyatlarını belirlemekte, bunlar da tüketim yapısını oluşturmaktadır. Gıda tüketiminin ise eğitim performansına ve işgücü verimlilik düzeyi üzerindeki etkileri ise daha kapsamlı bir araştırma gündemiyle irdelenmelidir.**

Ek 1. Kişi başına düşen milli gelir düzeyi Türkiye ile benzer ülkelerde et ve tahıl tüketimi

	Et Tüketimi (Kişi başına/Yıllık/Kg) 2007	Tahıl Tüketimi (Kişi başına/Yıllık/Kg) 2007	Kişi başına düşen milli gelir 2007 (ABD \$)
Brezilya	80.5	114.1	7197
Şili	77.9	143.7	9877
Macaristan	80.2	121.4	13713
Litvanya	77.6	149.3	11584
Malezya	49.0	160.2	7028
Meksika	63.3	172.4	9840
Polonya	76.6	150.3	11157
Romanya	63.2	180.6	7856
Rusya	60.9	152.5	9146
Türkiye	24.4	221.5	8865
Venezuela	43.1	169.3	8243

Kaynak: FAO ve Dünya Bankası verileri

Ek 2. En fazla ve en az et tüketimine sahip ülkeler için PISA puanları

Sıralama		Et Tüketimi (Kişi başına/Yıllık/Kg) 2007	PISA 2009 Matematik Puanı	PISA 2009 Fen Bilimleri Puanı
1	ABD	122.79	487	502
2	Avustralya	122.7	514	527
3	Yeni Zelanda	116.81	519	532
53	Türkiye	24.4	445	454
54	Azerbaycan	21.72	431	373
55	Peru	20.4	365	369
56	Endonezya	11.14	371	383

Kaynak: FAO ve OECD-PISA verileri

Ek 3. En fazla ve en az tahıl tüketimine sahip ülkeler için PISA puanları

Sıralama		Tahıl Tüketimi (Kişi başına/Yıllık/Kg) 2007	PISA 2009 Matematik Puanı	PISA 2009 Fen Bilimleri Puanı
1	Azerbaycan	232.99	431	373
2	Türkiye	221.5	445	454
3	Tunus	210.84	371	401
54	Yeni Zelanda	91.65	519	532
55	Avustralya	88.17	514	527
56	Hollanda	83.49	526	522

Kaynak: FAO ve OECD-PISA verileri